

Nova KBM na ruleti globalnega kapitalizma

Kaj nam privatizacija mariborske banke, ki v zadnji fazi teče prek davčne oaze, prek Luksemburga, v kontekstu Panamskih dokumentov in ob analizi prepletanja ključnih akterjev v zgodbi pove o nacionalni in globalni arhitekturi finančnega kapitalizma

MATIJA STEPIŠNIK

Panamski dokumenti, ki jih je v začetku tedna začel objavljati konzorcij preiskovalnih novinarjev, razkrivajo tudi nekaj Slovencev, ki so poslovali in poslujejo v davčnih oazah. A veliko večja in v okviru nacionalne ekonomije pomembnejša zgodba, ki pred nekaj tedni niti slučajno ni dobila takšnega odmeva, je, da ameriški sklad Apollo Novo KBM prevzema prek davčne oaze, prek Luksemburga. Ta je postal posebej razvpit po aferi Luxleaks, ki je pokazala, kako je ta mala država pod zdajšnjim šefom Evropske komisije Jean-Claudom Junckerjem, ko je bil tam premier, multinacionalkam omogočala izogibanje davkom. Projektna firma Biser Bidco, ki so jo Američani ustanovili v Luksemburgu skupaj z Evropsko banko za obnovo in razvoj (EBRD), že ima vsa dovoljenja regulatorjev, tudi zeleno luč Evropske centralne banke, ki ji je bodoči lastnik mariborske banke moral predložiti zelo obsežno dokumentacijo in dokazila. Torej v tej zgodbi ni nič narobe? Še enkrat smo se tudi v luči zadnjih odkritij o davčnih oazah zakopali v ključne parametre tega posla, v katerem bodo Američani plačali 200 milijonov evrov, EBRD bo primaknil še 50 milijonov.

Davčna oaza? Normalno, legalno, legitimno

Ministrstvo za finance v odzivu na Panamske dokumente in (stran)poti davčnih oaz sicer napiše, da "se na ravni EU oblikujejo še nove iniciative, ki bodo državam nudile dodatna orodja v boju proti davčnim goljufijam in neizpolnjevanju davčnih obveznosti. Slovenija na tem področju vseskozi zavzema zelo aktivno vlogo in meni, da je za ta boj ključnega pomena sodelovanje med državami, pri čemer se kot pomembno orodje držav za krepitev pravilne izpolnitve davčnih obveznosti kaže avtomatična izmenjava

informacij s področja obdavčenja." Na naše dodatno vprašanje, kako državni vrh tudi skozi prizmo Panamskih dokumentov gleda na privatizacijo oziroma tuje investicije, ki k nam prihajajo prek davčnih oaz, so nas napotili na SDH, češ da so tam že vse pojasnili. Spomnimo: upravljavci državnega premoženja so skupaj z Banko Slovenije družno in odločno odbili očitke, da se bo zadnja faza prevzema do nedavnega druge največje državne banke odvila prek davčne oaze. "Če bi namreč investitorju onemogočili legitimno in legalno optimiziranje davkov, bi bil pripravljen plačati manj, saj bi se mu posel kasneje ekonomsko povrnil. Takšna prepoved ima lahko za posledico zmanjšanje zanimanja tujih investorjev za nakup kapitalističnih naložb v Sloveniji," so povedali v instituciji, ki jo vodi Marko Jazbec. V Banki Slovenije pri Boštjanu Jazbecu so dodali: "Gre za legitimne vlagatelje, večinoma sklade: javni pokojninski skladi, pokojninski skladi podjetij in druge oblike skladov." Skratka po njihovem je vse okej in brez posebnosti. Toda ko je leta 2009 v NLB skušal vstopiti ameriški investicijski sklad APAX Partners, in to prek podružnice v Luksemburgu, so temu na Banki Slovenije nasprotovali.

"Nekaj je narobe"

V Mladini je Juergen Kentenich, znani nemški izvedenec za davčne oaze, ki živi le deset kilometrov od Luksemburga, dejal, da "že samo dejstvo, da posel teče prek te države, pomeni, da je nekaj narobe". Harmonizacijo evropske davčne zakonodaje in izsušitev davčnih oaz je doslej blokiralo več vidnih predstavnikov EU-oblasti, tudi prvi mož evroskupine in seveda držav članic, ki imajo svoje interese. In zanimivo, če EU ni poznala veliko milosti, ko je ob finančni krizi "obračunala" s Ciprom, kjer je veliko offshore

ruskega kapitala, je denimo Luksemburg (skupaj z Junckerjem, ker nihče ni upal tvegati politične krize ob nastopu nove komisije) brez večjih prask preživel Luxleaks. "Predvidevam, da bo v vašem primeru luksemburško podjetje banki dalo večje posojilo in ji za to zaračunalo zelo visoke obresti. Tako bo dobiček iz banke dejansko prenesen v Luksemburg, kjer ne bo obdavčen. Tuje obresti tam namreč niso obdavčene," za Mladino prognozira Kentenich. V Apollu so nam ob vprašanjih, zakaj do Maribora prek Luksemburga, med drugim pojasnili: "Praktično vse transakcije tarč v EU Apollo izvaja prek podjetij, registriranih v EU - v Luksemburgu ima svojo podružnico." Zanimali so, da bi se za Biser Bidcom skrival kdo drug in da bi torej banko kupovali za koga drugega.

Odlivanje dobička v davčne oaze

Za dr. Petra Glaviča, zaslužnega profesorja, sicer pa ostrega kritika privatizacije Nove KBM, ni dvoma, prodaja te banke je sestavni del davčnih utaj, ki so jih dodatno razkrili Panamski dokumenti. Glavič gre še dalje: "Novi lastnik Biser Bidco je poštini predal v Luksemburgu, ki je znan davčni raj in tudi navidezni kupec Apollo 'davčno optimizacijo' priznava. Presenetljiva je podobnost imena poštnega predala z onim, ki ga je razkrila Delova novinarka Anuška Delić glede lastnikov Telemacha: tam nastopajo podjetja Adria Bidco in Adria Topco, v primeru Nove KBM pa Biser Bidco in Biser Topco." Največja lastnika Telemacha sta srbska poslovneža Dragan in Gordana Šolak iz Kragujevca. Šolak stoji za nekaterimi podjetji v davčnih oazah ali davčno ugodnejših okoljih, ki sestavljajo lastništvo Telemacha, je pisalo Delo. In še, da je lastnikom Telemacha prek davčnih oaz, začeni z Luksemburgom, uspelo pred Fursom skriti za več kot 200 milijonov evrov kapitala.

"Nova KBM ima 630 milijonov evrov celotnega kapitala in nad 28-odstotno kapitalsko ustreznost. Bodoči lastnik si bo takoj po nakazilu kupnine to lahko izplačal in banka bo še vedno kapitalsko visoko ustrežna. Ni dvoma, da se bo bodoči dobiček odli-

val iz Slovenije v davčne oaze, doma pa bo vse manj sredstev za zdravstvo, šolstvo, socialo, državo in občine. Zato bodo politiki tudi javni sektor razprodali tujcem," je prepričan Glavič.

Še eno vzporednico v celotnem modelu potegne Glavič z davčnimi oazami. Sanacija bank pri nas, seveda tudi Nove KBM, je tekla na podlagi stresnih testov podjetij, ki niso revizijska, ampak svetovalna, opravilo pa jih je podjetje Oliver Wyman iz davčne oaze na Bermudih. Za tako imenovane bottom up stresne teste je dobilo enajst milijonov evrov honorarja, kar je potrdila Banka Slovenije. "Vse bolj očitno je, da je bila razlastitev lastnikov delnic in podrejenih obveznic Nove KBM v nasprotju z ustavo in način razlastitve kriminalno dejanje kraje," meni Glavič. Dodaten dokaz za krajo premoženja zasebnih lastnikov Nove KBM je zanj Gorenjska banka, katere kapital so v Banki Slovenije spomladi 2013 ocenili na presežek 91 milijonov evrov, jeseni pa na primanjkljaj 328 milijonov. "Lastniki banke se niso vdali in junija lani je bil primanjkljaj samo še minus 13 milijonov evrov, ne da bi banko dokapitalizirali ali koga razlastili," razlaga zaslužni profesor. Enako bi se po njegovem brez težav po krizi izboljšalo tudi poslovanje Nove KBM.

Od slabe banke naprej

Gremo še nekaj korakov naprej v ugotavljanju, kako tesno so (bili) prepleteni ključni igralci pri sanaciji slovenskega bančnega sistema, vzpostavljanja koncepta privatizacije prek SDH, (potencialni) kupci, trgovci z informacijami, in ne nazadnje tudi, kako intenzivne ter verjetne so njihove vezi z davčnimi oazami. Ves čas so bile v obtoku tudi informacije, da so bili glavni svetovalci pri tem državi diktirani oziroma "priporočeni" od zunaj. Pri ustanavljanju slabe banke, ki je bila ključni del načrta za sanacijo slovenskega bančnega sistema, se je v času ministra Janeza Šušteršiča na priporočilo EBRD, ki se kasneje torej pojavi kot Apollonov partner v privatizaciji Nove KBM, v svetovalni vlogi pojavilo londonsko podjetje European Resolution Capital Partners (ERC) oziroma njegovo hčerinsko podjetje, sklad Ovington Financial Partners. V

EBRD so te informacije kasneje resda uradno zanikali in trdili, da so slovenske stranke v kontakt z ERC stopile brez njihovega posredništva. Lastnik sistema ERC ima sedež v karibski državi, davčni oazi Saint Kitts & Nevis. Za 2,5 milijona evrov so v Šušteršičevem času izvajali skrbne preglede NLB, Nove KBM in Abanke, kar pomeni, da so imeli natančen vpogled v drobne bančnih bilanc vseh treh bank, tudi Nove KBM.

Trije partnerji in direktorji ERC so pred tem delali za švedsko družbo Quartz+Co, kar je razkril Dnevnik. Quartz je od DUTB kot pogodbeni partner za svetovalne storitve prejel večmilijonska nakazila, hkrati pa je iz njega na vrh slabe banke prišel nedavni izvršni direktor **Torbjörn Månsson**. Zadevo DUTB-Quartz+Co so pod lupo vzeli tudi kriminalisti, v preiskavi se je tako znašel nekdanji neizvršni direktor v slabi banki, poslanec SDS **Andrej Šircelj**. Naprej: Ovington kot hčerinska družba ECR je skupaj z državno družbo Triglav Naložbe želel v Luksemburgu ustanoviti sklad, ki bi se ukvarjal z odkupovanjem slabih posojil od DUTB in deležev v podjetjih. In kakšna je bila naveza Triglav Naložbe-finančno ministrstvo-ERC? **Stojan Nikolič**, ki je bil tedaj direktor na Triglav Naložbah, je bil eden vplivnejših svetovalcev ministra Šušteršiča. In sodelovanja z Ovingtonom oziroma posledično ERC niti ni zanikal. Da je to ena od "strateških možnosti", je dejal za Večer. Toda načrt se v tem delu ni izšel.

Uradnik, ki je (pre)več vedel

So se pa načrti izšli **Mitji Mavku**, nekdanjemu državnemu sekretarju pri **Urošu Čuferju** in sekretarju že pri Janezu Šušteršiču. Z ministrstva za finance se je tik pred prisegom vlade **Mira Cerarja**, na eni zadnjih sej ministrskega zbora **Alenke Bratušek**, preselil na mesto svetovalca direktorja v konstituenčni pisarni EBRD. Torej v banko, ki bo prek luksemburške projektne firme 20-odstotni solastnik Nove KBM in ki naj bi v Slovenijo posredno pripeljala ERC. Mavko je bil zelo pomemben uradnik, ko se je oblikoval koncept vala privatizacije prek SDH in sanacije bank prek DUTB. Predvsem pa je bil tisti uradnik, ki je bil ključen v pogajanjih z Brusljem ob

sanaciji slovenskega bančnega sistema in tako tudi pri zavezah, ki jih je v zameno za dovoljenje za obsežno dokapitalizacijo oziroma državno pomoč (v finančni sistem je bila injicirana decembra 2014) morala sprejeti tudi Nova KBM. Eden od pogojev, ki ga je Mavko "izpogajal", je bila prodaja banke. V redkih javnih nastopih je Mavko trdil, da je bilo pri odločitvah o sanaciji bančnega sistema vse čisto in transparentno. Premierka iz tistega časa **Alenka Bratušek**, ki je v tej funkciji tudi pristala na privatizacijo mariborske banke, pa je dejstvo, da se banka prodaja prek Luksemburga, zdaj kritizirala.

Omrežena Slovenija

Pod črto: privatizacija Nove KBM, ki formalno še vedno ni končana, saj Apollo (skupaj z EBRD) čaka zaključek umika s srbskega trga, je tudi zelo ilustrativna zgodba, kako funkcionirajo mreže mednarodnega kapitala. V zgodbi se namreč pojavijo in prepletajo igralci, ki so sodelovali pri določanju pravil za zadnji val odprodaj državnega premoženja in za sanacijo bank, tisti, ki so imeli insajderske informacije in ki so bili nato tudi akterji privatizacijskih in drugih vezanih poslov. V globalnem biznisu je naključij malo. Njihove poti se velikokrat končajo v davčnih oazah, to kaže primer Nove KBM. Kar je, če povzamemo, za naše in evropske regulatorje, transparentno, legalno, legitimno in v interesu države ter državljanov. Ko vsake toliko odjekne kakšna afero, kot je zdaj razkritje Panamskih dokumentov, se tudi evropski vrh in nacionalne vlade za nekaj časa potuhnejo in se delajo, da je boj za večjo regulacijo davčnih nebes del njihove politične agende. Je res? Karavana gre po škandalih naprej brez večjih sprememb. Ne nazadnje je ravno Evropska centralna banka odločila, da bodo stresne teste v sistemskih evropskih bankah delali ljudje iz Oliver Wymana. Torej družbe z direktorjem na Bermudih. Ni Apollonov problem, če z davčnimi oazami, kot so regulirane trenutno v EU, nimajo problema ključne institucije unije. Je pa to problem davkoplačevalcev, če se denar tako mimo državnih proračunov, kamor vsi plačujemo davke, odliva drugam.

Za SDH, Banko Slovenije, ECB in finančno ministrstvo ni težava, da Apollo prevzema Novo KBM prek davčne oaze, Luksemburga, ki se je na udaru znašel po izbruhu afere LuxLeaks. A le za kratek čas. Foto: Sašo BIZJAK